

УДК 378.22 : 745/749 : [62]

Наталія Орлова
(Полтава, Україна)

ЗНАЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Для успішного розвитку суспільства важливо взаємодоповнювати науку, мистецтво і виробничі технології, особливо, в ході підготовки фахівців з дизайну для різних галузей життєдіяльності. Дизайн-освіта у вищому навчальному закладі (ВНЗ) спрямована на формування у студентів професійних якостей, творчих здібностей, інтересів тощо. Підвищення рівня фундаментальної та спеціальної фахової підготовки неможливо реалізувати без належного теоретичного та науково-методичного їхнього обґрунтування. На протязі всього періоду формування освітньої системи підготовки фахівців з дизайну, існували різні підходи до розуміння змісту та обсягів навчання студентів інженерно-технологічним дисциплінам. Вже із самого початку розробки теорії і методики дизайну поставало питання оптимальної співпраці дизайнерів, конструкторів та виробників.

В основному циклі фундаментальних і професійних дисциплін майбутній дизайнер повинен здобути відповідні знання й уміння в межах чіткого розуміння процесу конструювання та проектування, основ технологічної обробки матеріалів, прикладної механіки, нарисної геометрії, основ організації виробництва та ряду фахових дисциплін [7].

Загальні проблеми дизайн-освіти є предметом різнобічного дослідження науковців. Зокрема, О. Генісаретський визначив методологічні та гуманітарно-художні проблеми дизайну, І. Герасименко розробив технології виробництва художньо-конструкторського формотворення. В. Даниленко, Є. Лазарєв розглядають дизайн як техноестетичну систему, В. Сидоренко – як проектну культуру та естетику дизайнерської творчості, О. Трошкін – як розвиток ініціативності майбутніх дизайнерів у процесі навчально-творчої діяльності. Г. Мінервін, І. Рижова вивчали соціальну

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*

природу дизайну. О. Фурса аналізує дизайн-освіту у мистецьких коледжах. Проблеми історичного і сучасного досвіду дизайн-освіти в Україні та за кордоном досліджували О. Боднар, О. Бойчук, А. Бровченко, В. Глазичев, А. Діжур, Г. Максименко, С. Мигаль, В. Прусак, П. Татіївський, О. Хмельовський, Л. Холмянський, А. Чебікін, М. Яковлев та інші [3].

Вищі навчальні заклади, які нині здійснюють підготовку майбутніх дизайнерів, ще недостатньо забезпечені державними освітніми стандартами та навчальними програмами фундаментальних й професійних дисциплін. Тому глибокого аналізу потребує змістове наповнення кожної дисципліни, це дозволить уникнути дублювання навчального матеріалу та розставити пріоритетні акценти.

Метою нашого дослідження є теоретично обґрунтувати й висвітлити значення дисциплін інженерно-технологічного спрямування під час підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах.

Вимоги до професійних якостей фахівця з дизайну диференціюються за багатьма рівнями: від елементарного утилітарно-практичного до рівнів найсучаснішого виробництва, науки, техніки, мистецтва, культури загалом. До того ж, вимоги ці можуть досить швидко змінюватися, доповнюватися новими.

Головними і загальними для всіх студентів є вміння розробляти оригінальні за дизайнерським задумом та виконанням витвори, творчо вирішувати композиційні, колористичні і технічні завдання. Інший масив умінь відноситься, власне, до професійної дизайнерської майстерності – це відтворення образотворчими засобами авторської ідеї, дизайн-пропозиції, набуття навичок проектанта, конструктора, макетувальника, виконавця експериментальних зразків, який професійно володіє графічними і технічними засобами та допоміжним інструментарієм, який враховує особливості та технічні властивості застосовуваних матеріалів тощо. Низка умінь покликана забезпечити реалізацію та впровадження проектів і зразків у

виробництво. Отже, дизайнер високоякісним творчим продуктом має впливати на формування суспільного смаку й естетичної культури суспільства, надавати методичну та фахову допомогу виробничим підприємствам, проектно-конструкторським службам, організаціям, співпрацювати з творчими працівниками культури і мистецтва [5].

Найбільш гострим моментом у цьому є те, що дизайнер повинен бути інженером. У минулому, коли успіх дизайну був результатом діяльності театральних художників, живописців і графіків за освітою, про це намагались не говорити. Але сьогодні при ускладненні дизайнерських задач, якщо дизайнер не буде враховувати технологію створення машин, це загрожує йому стати лише стилізатором. Задача дизайнера полягає в тому, щоб створити предмет – незалежно від того, чи то проста ваза, чи складна обчислювальна машина, – що відповідає фізичним, соціальним і естетичним вимогам користувача. Потрібно, щоб на основі теоретичних знань студент відпрацьовував в майстернях ВНЗу професійну майстерність роботи з відповідними матеріалами (деревом, металом, тканинами, керамікою, барвниками, а сьогодні можна додати, з пластмасами, технікою фотографії, комп'ютерною візуалізацією). В свою чергу, володіючи уявою про сучасні виробництва, студент в реальних умовах повинен пройти цикл співпраці з конструкторами і виробниками щодо створення нової продукції. Робота дизайнера неможлива без глибокого розуміння можливостей природних матеріалів, оволодіння тонкощами технології обробки [1].

Необхідно усвідомлювати, що більшість ВУЗів спирається на свій досвід, матеріальне забезпечення навчального процесу та рівень фахової майстерності викладачів, як особистостей, що можуть достатньо професійно впроваджувати те чи інше бачення щодо змісту, рівня та оптимального обсягу інженерно-технологічних дисциплін з конкретної спеціалізації спеціальності «дизайн».

Ще в середині XIX століття видатний німецький архітектор і теоретик дизайну Готфрід Земпер вперше спробував дати всебічний художній аналіз всієї тогочасної культури. Для цього він вирішив послідовно розібрати ті витвори мистецтва та вироби промисловості, які були показані на Всесвітній виставці. Головні теоретичні положення книги Г. Земпера «Стиль в технічних і тектонічних мистецтвах» склали цілий етап в історії естетики, сформували нові взаємозв'язки між художньою творчістю, естетичним усвідомленням світу і стрімким розвитком технічного прогресу.

Органічний зв'язок естетичних поглядів з відчуттям матеріалу, глибоке проникнення в технологічну суть виробничих процесів властиві роботам видатного фінського дизайнера, скульптора, зодчого Алвара Аалто. Єдність архітектурного та дизайнерського мислення, відношення до дизайну як до сфери проектування, найбільш близької до людини, розуміння як функціональних сторін потреб людини, так і їх художньої, індивідуальної, культурної суті визначили новаторський характер творчості Аалто на всіх стадіях його розвитку.

Виразним прикладом акцентного врахування технічних знань, досягнень науково-технічного прогресу в дизайнерській освіті та в дизайнерському проектуванні є творча діяльність Томаса Мальдонадо – італійського теоретика дизайну, педагога та публіциста. Як педагог, Мальдонадо велику увагу приділяє поєднанню в дизайні науково-технічного прогресу та естетики. Разом з тим він спробував виявити особливості дизайну, як громадського явища, активної соціальної сили, яка впливає на свідомість людей та на організацію навколишнього середовища. Для того, щоб впливати на життя, дизайнери повинні, насамперед, використовувати можливості великої індустрії, збільшувати задачі дизайну. Звідки випливає і тактика дизайнерської діяльності. Зіштовхуючись з потребами конкуренції і іншими особливостями виробництва, дизайнер повинен засвоїти всі

інструменти дії на них – прагматичні, комерційні, естетичні – і примусити їх служити головній культурно-гуманістичній меті.

Мальдонадо ввів і розвинув принцип системного підходу в дизайні, дослідив зв'язок дизайну і науки в контексті теорії інформації, експериментальної естетики, теорії діяльності. Він розробив теорію рівнів складності проєктованих виробів – від чашки до гелікоптерів та ЕОМ.

Помітною фігурою в світовому дизайні є Реймонд Лоуї, який мав технічну освіту. Лоуї – американський дизайнер, публіцист, один з засновників професійного дизайнерського руху в США. Він створив новий варіант відомої копіювальної машини «Гастенер». Багато уваги приділяв промисловій графіці для фірм «Пенсільванія рейлроуд», «Кока-кола», «Лакі страйк», «Шелл». Виконував проєкти для Управління з досліджень космічного простору та космічних станцій «Шаттл». Лоуї відрізняє бездоганна графіка, тонке почуття матеріалу, легкість єдиної стилістичної проробки деталей.

Пояснюючи особливості сучасного дизайну, Лоуї підкреслював, що в ньому органічно поєднані праця художника, інженера, економіста та фахівця з маркетингу [7].

Отже, можна визначити певний перелік вимог та знань, якими повинен володіти дизайнер. Ці знання базуються на вивченні інженерно-технічних дисциплін. Дизайнер повинен:

- досконало розумітися на технічних кресленнях і на всьому процесі конструювання та проєктування;
- володіти знаннями щодо матеріалів, декоративних та захисних покриттів;
- знати всі сучасні та високі технології;
- знати технології ремісничого мистецтва з відповідними матеріалами;
- володіти знаннями щодо охорони праці і безпеки життєдіяльності;
- володіти основами прикладної механіки, опору матеріалів;

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*

- володіти необхідними знаннями щодо планування виробництва;
- володіти основами ергономіки.

Знання та уміння з інженерно-технологічних дисциплін дозволяють дизайнеру впевнено себе почувати, володіти ситуацією і бути ефективним у взаємодії з виробництвом і проектантами, орієнтуючись на свої фахові знання та уміння, культурний рівень, екологічну свідомість, професійну концепцію, і головне на всебічне врахування людського чинника.

Проблеми дизайнерської освіти в Україні набувають навіть не стільки академічний, скільки практичний інтерес, вони впритул стикаються з пошуками тих конкретних засобів, котрі б дозволили в стислі терміни досягти економічних зрушень.

На основі вимог до організації педагогічних систем можливо виділити деякі етапи підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах, а саме: відбір художньо-обдарованої молоді; врахування потреб сучасного дизайн-виробництва в організації навчально-виховного процесу; забезпечення проходження усіх видів практик і, зокрема, проектно-конструкторської на виробничій базі підприємств і організацій певної галузі; забезпечення раціонального використання навчально-виробничої бази ВНЗ для проведення навчального процесу, наукових досліджень, зміцнення та розвитку їхньої матеріально-технічної бази; здійснення підготовки фахівців за узгодженими наскрізними навчальними планами і програмами на інтегрованій основі; матеріально-технічне забезпечення процесу професійного навчання на сучасному рівні дизайнерських творчих майстерень, макетно-модельних лабораторій, художніх студій тощо; наявність висококваліфікованих педагогів; розробка і оновлення наукового та навчально-методичного забезпечення підготовки дизайнерів [6].

Сьогодні навчальні заклади з підготовки дизайнерів повинні стати не тільки центром професіоналізму, не тільки генераторами нових ідей і методів проектування, але також, і це найбільш головне, піонерами кардинальних

зрушень в самій педагогіці. Педагогічний досвід дизайну є не що інше, як спроба перебороти традиційну концепцію навчання для придбання нових знань, вмінь та навичок, необхідних для вирішення принципово нових задач, що не мають в минулому будь-яких аналогів і прототипів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво з практикумом у навчальних майстернях / Є.А. Антонович // Навч. посібник. – Ч. I-XI. – К.: 1989-1993.
2. Волкотруб І.Т. Основи художнього конструювання. Моделювання матеріалів та біоформ. / І.Т. Волкотруб – К.: Вища школа, 1982. – 152 с.
3. Камінська А.В. Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України / А.В. Камінська – Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/13kavnzu.pdf> (дата звернення: 3.03.2017) – Назва з екрану
4. Панченко В. Естетика в сучасній культурі / В. Панченко // Мистецтво та освіта. – К.: 1997. – № 2. – С. 2.
5. Прусак В.Ф. Дизайнерська освіта в технічному вузі / В.Ф. Прусак // Науковий вісник. Проблеми деревообробки на рубежі ХХІ ст.: наука, освіта, технології. Вип. 9.5.– Львів : Престиж-інформ, 1999. – С. 31 - 34.
6. Прусак В.Ф. Педагогічні умови підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України / В.Ф. Прусак // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – Вип. 41. – Херсон: ХДУ, 2006. – С. 296 - 301.
7. Функціональна роль творчого складу мислення у становленні особистості. Дизайн, як школа творчого мислення – Режим доступу: <https://www.kazedu.kz/referat/129284/2> (дата звернення: 10.03.2017) – Назва з екрану

УДК 378.016:641.5

Наталія Лазаренко, Ольга Пупенко
(Слов'янськ, Україна)

ТЕХНІКА ДЕКУПАЖ У ХУДОЖНЬОМУ ПРОЕКТУВАННІ ОБ'ЄКТІВ ДИЗАЙНУ

Надано коротка характеристика техніці декупаж. Визначено історичні дані походження техніки декупаж в різних країнах. Визначені

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*